

OBSAH

PŘEDMLUVA	5
---------------------	---

I. OBECNÉ ZÁKLADY MARXISTICKO-LENINSKÉ VOJENSKÉ PSYCHOLOGIE

1. Metodologická východiska marxisticko-leninské psychologie	11
1.1. Vznik marxisticko-leninské psychologie	11
1.2. Marxisticko-leninské chápání psychiky, vědomí a činnosti	13
1.3. Vojenská činnost jako specifická oblast společenské činnosti	20
1.4. Požadavky soudobé možné války na psychickou regulaci činnosti vojáků	23
2. Předmět a úkoly marxisticko-leninské vojenské psychologie	27
2.1. Vojenská psychologie jako součást psychologických věd	27
2.2. Předmět a úkoly vojenské psychologie	34
3. Filozofické a vojenskoteoretické základy marxisticko-leninské vojenské psychologie	42
3.1. Marxisticko-leninská filozofie — teoretický a metodologický základ psychologie	42
3.2. Vojenskoteoretické základy marxisticko-leninské vojenské psychologie	48

4. Základní přírodovědné poznatky o psychice vojáků	52
4.1. Stavba a struktura nervové soustavy člověka	52
4.2. Základní mechanismy koordinace nervových procesů	60
5. Metody vojenskopsychologických výzkumů	68
5.1. Poslání a metodologické principy vojenskopsychologických výzkumů	68
5.2. Pozorování a experiment ve vojenskopsychologických výzkumech	74
5.3. Explorativní metody	78
5.4. Některé speciální výzkumné metody a postupy	84
6. Kritická analýza buržoazní vojenské psychologie	96
6.1. Vznik, politická funkce a metodologické základy buržoazní vojenské psychologie	96
6.2. Zaměření a podíl buržoazní vojenské psychologie na výstavbě imperialistických armád	106

II. PSYCHICKÉ PROCESY, STAVY A VLASTNOSTI VOJÁKŮ

7. Poznávací procesy a předpoklady jejich rozvoje u vojáků	119
7.1. Podstata poznávacích procesů, jejich struktura a úloha v psychické regulaci činnosti	119
7.2. Senzorické procesy vojáků	120
7.3. Představivost, její význam a předpoklady rozvoje ve vojenské činnosti	129
7.4. Myšlení a řeč vojáků	132
7.5. Průvodní poznávací procesy vojáka	138
8. City vojáků ve vojenské činnosti	143
8.1. Obecná charakteristika citů a jejich klasifikace	143
8.2. Emoce vojáků v podmínkách soudobého boje	148
8.3. Rozvoj vyšších citů vojáků socialistické armády	152
9. Vůle vojáků, její funkce a rozvoj ve vojenské činnosti	155
9.1. Obecná charakteristika vůle	155
9.2. Projevy a rozvoj volních vlastností ve vojenské činnosti	158
10. Podstata a význam psychických stavů vojáků	165
10.1. Podstata psychických stavů a jejich úloha v regulaci chování	165
10.2. Zvláštnosti forem a obsahu psychických stavů ve vojenské činnosti	169

11. Psychologie osobnosti vojáka	176
11.1. Pojetí osobnosti a jejího rozvoje	176
11.2. Motivace a zaměřenost osobnosti	183
11.3. Charakter, temperament a schopnosti	189
11.4. Požadavky na osobnostní profil vojáka, velitele a politického pracovníka	200
12. Psychické zvláštnosti vojáků v základní službě a mladých vojáků z povolání	207
12.1. Obecné zvláštnosti období dospívání a rané dospělosti	207
12.2. Psychické zvláštnosti vojáků v základní službě	210
12.3. Psychické zvláštnosti mladých vojáků z povolání	215
12.4. Proces poznávání zvláštností osobnosti podřízených	218
III. PSYCHOLOGIE VOJENSKÝCH KOLEKTIVŮ A VELENÍ VOJSKŮM	
13. Psychologická charakteristika vojenských jednotek a útvarů jako sociálních skupin	225
13.1. Pojetí, úloha a místo sociální skupiny v marxisticko-leninské sociální psychologii	225
13.2. Sociálně psychologické jevy charakterizující dynamiku skupiny	228
13.3. Členění skupin	232
13.4. Význam a psychologická charakteristika vojenského kolektivu	236
14. Vzájemné vztahy mezi vojáky	243
14.1. Podstata vzájemných vztahů	243
14.2. Sociálně psychologické předpoklady utváření vzájemných vztahů	249
15. Postoje vojáků a veřejné mínění ve vojenských jednotkách	255
15.1. Obecná charakteristika postojů vojáků	255
15.2. Psychologické mechanismy a činitelé determinující utváření postojů	260
15.3. Vnitroskupinové (vnitrokolektivní) mínění a proces jeho utváření	264
16. Nálady, tradice a soutěžení ve vojenském kolektivu	269
16.1. Podstata nálad a proces jejich regulace ve vojenském kolektivu	269
16.2. Tradice ve vojenském kolektivu	274

16.3. Sociálně psychologická podstata socialistického soutěžení	279
17. Psychologická hlediska účinného velení	285
17.1. Podstata velení a úkoly vojenské psychologie při jeho zkvalitňování	285
17.2. Psychologické předpoklady a podmínky účinného velení	288
17.3. Styl velení jako významná determinanta jeho účinnosti	300
18. Autorita velitele a politického pracovníka	304
18.1. Význam a pojetí autority nadřízeného	304
18.2. Determinanty autority velitele a politického pracovníka ČSLA	308
18.3. Předpoklady rozvoje a upevňování autority velitele jednotky	314
IV. PSYCHOLOGIE VÝCHOVY A VÝCVIKU VOJSK	
19. Psychologické základy vojenského vyučování a výcviku jako procesu učení	321
19.1. Proces lidského učení	321
19.2. Psychologická charakteristika vojenského vyučování a výcviku	332
20. Osvojování vědomostí, vytváření návyků a dovedností pro soudobou bojovou činnost	340
20.1. Proces osvojování vědomostí	340
20.2. Vytváření návyků a dovedností	344
21. Bojové mistrovství vojáků a vojenských kolektivů	354
21.1. Bojové mistrovství vojáků	354
21.2. Bojové mistrovství vojenského kolektivu	359
22. Předpoklady efektivního formování morálně politických a morálně bojových vlastností vojáků	363
22.1. Podstata morálně politických a morálně bojových vlastností vojáků	363
22.2. Psychologické problémy utváření morálně politických a morálně bojových vlastností vojáků	365
22.3. Vlivy společenského prostředí a sebevýchovných aktivit na utváření morálně politických a morálně bojových vlastností vojáků	371

23. Psychologické aspekty upevňování socialistické vojenské kázně	376
23.1. Význam a psychologická charakteristika vojenské kázně	376
23.2. Ukázněnost vojáků jako předpoklad jejich uvědomělé kázně	381
23.3. Sociálně psychologické faktory upevňování vojenské kázně	385
24. Adjustace vojáků do podmínek vojenského života a činnosti	392
24.1. Podstata a význam adjustace	392
24.2. Zvláštnosti procesu adjustace ve vojenských podmínkách	395
24.3. Předpoklady a podmínky úspěšné adjustace vojáků	403
25. Vybrané otázky psychohygieny vojáků	408
25.1. Podstata a význam psychohygieny	408
25.2. Základní podmínky uchování psychického zdraví	410
25.3. Psychohygieny v životě a činnosti vojáků	415
V. PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY EFEKTIVNÍ IDEOVĚ VÝCHOVNÉ PRÁCE V ČSLA	
26. Předpoklady zvyšování efektivity propagandy a agitace v ČSLA	425
26.1. Psychologická charakteristika propagandy a agitace	425
26.2. Cesty zvyšování efektivity propagandy a agitace v ČSLA	430
26.3. Psychologické aspekty hodnocení efektivity propagandy a agitace v ČSLA	437
27. Psychologické podmínky efektivity politické přípravy vojáků	443
27.1. Politická příprava vojáků jako specifický výchovně vzdělávací proces	443
27.2. Zvláštnosti procesu učení v politické přípravě	446
28. Psychologické zásady zvyšování efektivity kulturně výchovné činnosti	455
28.1. Podstata kulturně výchovné činnosti	455
28.2. Psychologický obsah kulturně výchovné činnosti	458
28.3. Psychologické podmínky efektivity kulturně výchovné činnosti	461

29. Psychologické aspekty boje s ideologickou diverzí imperialismu v podmínkách ČSLA	466
29.1. Úloha buržoazní psychologie v ideologické diverzi imperialismu	466
29.2. Psychologické předpoklady úspěšného boje s ideologickou diverzí imperialismu	473

VI. PSYCHOLOGIE ČINNOSTI ČLOVĚKA VE VOJENSKÝCH TECHNICKÝCH KOMPLEXECH

30. Základní poznatky a aktuální úkoly vojenské inženýrské psychologie	481
30.1. Vznik a rozvoj inženýrské psychologie	481
30.2. Úkoly a zaměření vojenské inženýrské psychologie	483
31. Specifika činnosti operátora v systému člověk — vojenská technika	499
31.1. Charakteristika systému „člověk — stroj“	499
31.2. Specifická činnost operátora v systému „člověk — vojenská technika“	502
31.3. Psychologické aspekty přípravy vojenských operátorů	511
32. Vybrané otázky psychologie letecké činnosti	514
32.1. Psychologická charakteristika letecké činnosti a systému „pilot — letoun“	514
32.2. Psychologické zvláštnosti některých hlavních druhů letů	517
32.3. Základní psychologické předpoklady zajištění bezpečnosti letu	527
33. Psychologické předpoklady spolehlivosti lidského činitele v systému „člověk — vojenská technika“	532
33.1. Problém spolehlivosti systému „člověk — vojenská technika“	532
33.2. Psychologické aspekty zabezpečení spolehlivosti lidského činitele v systému „člověk — vojenská technika“	534

VII. PSYCHOLOGIE AKTIVNÍ A EFEKTIVNÍ BOJOVÉ ČINNOSTI VOJSK

34. Psychologická charakteristika základních druhů bojové činnosti	543
34.1. Útočná činnost	543
34.2. Obranná činnost	546

34.3.	Bojová činnost v noci	549
34.4.	Bojová činnost v podmínkách použití zbraní hromadného ničení	552
35.	Podstata psychické zátěže a její vliv na plnění bojových úkolů	557
35.1.	Bojová činnost jako zátěžový faktor	557
35.2.	Zátěžové situace v bojové činnosti	563
35.3.	Psychologické předpoklady zvládnutí zátěže	570
36.	Zásady regulace psychických stavů, emocí a reakcí vojáků v bojové činnosti	574
36.1.	Základní otázky rozvoje pozitivních psychických stavů v bojové situaci	574
36.2.	Regulace negativních psychických stavů a reakcí v bojové činnosti	577
36.3.	Předpoklady úspěšného překonávání strachu a paniky v boji	581
37.	Psychická připravenost — významná složka všestranné připravenosti vojáků k bojové činnosti	587
37.1.	Podstata psychické připravenosti	587
37.2.	Struktura psychické připravenosti vojáků a předpoklady jejího formování	591
38.	Psychologická příprava vojsk a štábů na úspěšnou bojovou činnost	598
38.1.	Podstata psychologické přípravy	598
38.2.	Úkoly psychologické přípravy vojsk	602
38.3.	Podmínky a metody psychologické přípravy vojáků a jednotek	605
39.	Psychologické aspekty účinného velení v bojové činnosti	612
39.1.	Charakteristické rysy velení v soudobém boji	612
39.2.	Předpoklady účinného velení v bojové činnosti	615
LITERATURA		624
VĚCNÝ REJSTŘÍK		638
Resumé		650